

XXXVIII. évfolyam 44. szám.

Budapest, 1903. november 1.

NÉPNEVELŐK LAPJA

Nevelés-oktatásügyi és társadalmi hetilap.

A Magyar Tanítók Otthonának,
a Tanítók Országos Bizottságának és a Budapesti Tanító-testületnek

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ

Budapest, VII. ker., Damjanich-utcza 34. szám,

Kiadó: **MAGYAR TANITÓK OTTHONA.**

Budapest VIII., József-körut 8. szám.

BUDAPEST, 1903.

ELEK LIPÓTKÖNYVNYOMDAJA

VII., Kertész-utcza 20.

Scholcz Ferencz

asztalos
műkereskedési cikkek, diszbutor-
kák és képeretek műhelye.

Luxus-Möbel und Bilder-Rahmen
Werkstätte.

BUDAPEST,

IV., Váci-utc 30, I. em. 25.
(Harisbazar).

Ugyanott raktár földszint.

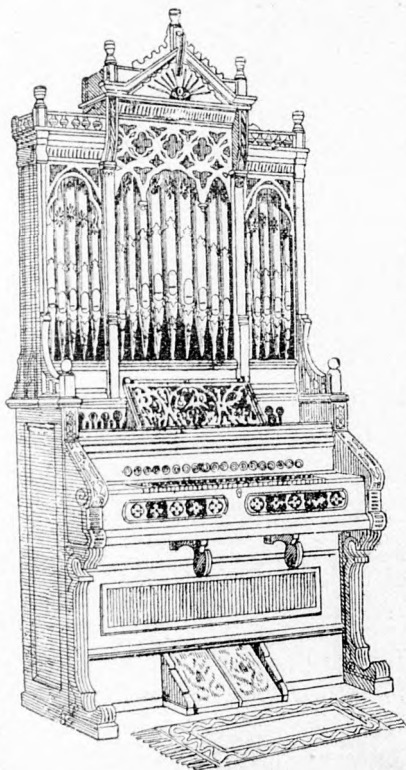
Pfeifel Nándor

BUDAPEST,
VIII., Fhg. Sándor-tér 4.

Légszesz-, vízvezeték, angol
árnyékszék, fürdőszoba, va-
lamint bármely rendszerű
csatornázások berendezése.
Épület- és mindennemű
bádogsmunkák műhelye.

Költségvetéssel, fölvilágosi-
tással díjtalanul áll rendel-
kezésre.

A hangszerek királynője az Orgona!

Ily házi orgonát vagy
harmoniumot bárki meg-
szerezhet
magának **75 frittól** feljebb min-
den árban.

Iskolák és dalárdák részére
erős nagy hangú európai szer-
kezet a legajánlatosabb, magán
használatra a fényesen beváltt
amerikai rendszerű, melyek a
legfinomabb kivitelben, kelle-
mes, lágy, mindamelltt erős
hanguknál fogva az egész zene-
kedvelő világot meghódították.

Mielőtt valaki **harm-niumot**
vesz, ne mulassza el

REMÉNYI MIHÁLY

a magy. kir. zene-akadémia szál-
litójától árjegyzéket kérni

BUDAPEST,
Király-utca 44/c.

Az összes hangszerek dus tárháza. Mindennemű hang-
szerek javítása kezesség mellett. Kitűnő hurok. Cimb-
almok 5 évi kezesség mellett. Kivitel nagyban és kicsinyben

Félmillió korona

nyerhető alanti 8 drb eredeti sorsjeggyel

3 drb Józsv sorsjegy
2 " Bazilika sorsjegy
1 Magyar vörös ker. sorsjegy
1 Olasz vörös ker. sorsjegy
1 Osztrák vörös ker. sorsjegy.

ÉVENKÉNT 12 HUZÁS.

Minden sorsjegy okvetlen nyer.

== HUZÁS már LEGKÖZELEBB. ==

Ezen 8 drb sorsjegyet eladjuk 40 havi 7 kor. 40 filléres részletfizetésre. Már az első részlet beküldésénél megküldjük a sorsjegyek sorozat és számát tartalmazó törvényes részletívet azonnali játékgal. Az első két részlet egyszerre való beküldésénél a harmadik részletet ingyen nyugtazzuk.

SZALAI és TÁRSA
bankház
BUDAPEST,
VII. Erzsébet-körut 12. sz.
(Dohány-utca sarok.)

Könnyű kereset viszontelárusítóknak.
Ügynökök felvételnek.

PÉNZKÖLCSÖN
Sorsjegyekre és értékpapírokra.
Sorsjegyek huzását díjmentesen nézzük utána.

Orosz és Kállai

BUDAPEST,

VIII., József-körut 78.

TELEFON 60-42.

**MECHANIKAI ÉS ELEKTRO-
TECHNIKAI GYÁR.**

Pénztár-óvó készülékek. Távirtda-, telefon- és villámhárítók építése.

Hatóságilag engedélyezett villamos világítási és erőátviteli vállalat.

Magyar

Fém- és Lámpaárú-gyár

Részvenytársaság.

Dús választék mindennemű légszesz-, villamos- és petróleum világítótestekben, a leg-egyszerűbb kiviteltől a legpazarabbig.

**Raktárak
Budapesten:**

II., Fazekas-tér 3.
V., Gizella-tér 1.
VI., Teréz-körut 1a
VIII., Üllői-ut 2.
(Kálvin-tér sark.)
X., Jászberényi-ut.

VIDÉKEN:

Debrecen:

Simonffy-utca.

Kolozsvár:

Wesszlényi-u. 20.

Pozsony:

Lőrincapu-u. 1.

Weinwurm Antal

első magyarországi fényképészeti és cinkográfiai sokszorosító műintézet

BUDAPEST,

VI. KÖRUT 32. sz.

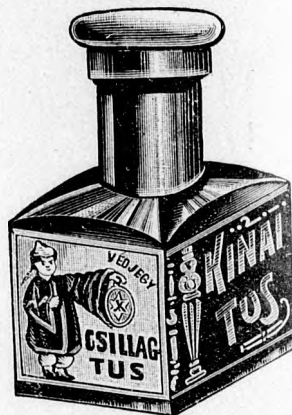
Külön berendezés házonkívüli fölvételekre, ugymint csoportképek, építmények, gépek, tájképek, továbbá olajfestmények és iparművészeti tárgyak fölvétele.

Fotolitográfiai fénynyomat.

Karmanski J. és Társa

magyar olaj- és aquarell-festék-gyár
 BUDAPEST, V., BÁTHORY-UTCZA 16. SZ.

Ajánlja legfinomabb olaj- és aquarell-festékeit,
 valamint a jószágáról általánosan elismert folyékony
 „Csillag” tusait isolai és technikai czélokra.

Nagybani
 kivitel.

Diák ágy!

teljesen felszerelve 13.45 forint.

A cikkek külön-külön is kaphatók.

I összecsukható erős ágy 190/83 cm.	5.—
I háromrétű matrac	4.—
I ferde párna	1.—
I vászonlepedő	1.20
I paplan vagy flaneltakaró	2.25
összesen	13.45

Vidékre bérmentve bármely vasútállomásig utánvét mellett

15.— frt.

„SZÖNYEGHÁZ” BUDAPEST,
 IV. ker., Károly-körút 26.
 ALAPITVA 1838.
 TELEFON 17—16.

Szoliditásnak

az üzleti élet egy terén
 sincsen akkora becse,
 mint az

Óra és ékszerüzlet

terén, ahol a közönség
 csupán a cég becsületes-
 ségére és megbízhatóságá-
 gára van utalva.

AXELRADD. DEZSŐ

Erzsébet-körút 20

ÁRUI JÓSÁGÁÉRT KEZESKEDIK.
 Az árak méltányosak. — Ékköveket
 — vevői jelenlétében foglal be. —

SZABADALMAT,

védjegyet, mustra- és mo-
 dell-oltalmat megszerez,
SZABADALMAKAT
 értékesít és finanszíroz bel- és
 külföldön a

Szabadalmakat Értékesítő Vállalat,

Pásztor (törv. bejegyzett cég)
 BUDAPEST, Erzsébet-körút 17. sz.
 TELEFON 24—20.
 FOLVILÁGOSÍTÁS DIJTALAN,

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELES-OKTATÁSUGYI- ÉS TARSADALMI-HETILAP

A MAGYAR TANÍTÓK OTTHONÁNAK,

▲ TANÍTÓK ORSZAGOS BIZOTTSÁGÁNAK és a BUDAPESTI TANÍTÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetés: egy évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ.**

A takarékos és hitelszövetkezet ügye.

Meglepetéssel olvastam e lap 42. számában a cikkemhez fűzött szerkesztői reflexiókat, amelyek után tartozom a köznek s magamnak is azzal, hogy cikkemnek célzatát helyreigazítani megkíséreljem.

Azokkal, akik a lefolyt közgyűlés tényében a tanítói közvélemény megnyilatkozását látják, vitába bocsátkozni meddő kísérletnek tartom; de bármennyire nem osztom is véleményüket, a közgyűlés votuma ellen egyetlen gáncsoló szavam sem volt; annál kevésbbé hívtam fel a tanítói hitelszövetkezet igazgatóságát a renitens közgyűlés vélemény nyilvánítási szabadságának és függetlenségének megsértésére, mert azt jól tudom, hogy erre az igazgatóság nem kompetens, de meg hiányoznának is hozzá a kellő eszközei.

Azt a nézetet, hogy a maga szándéka keresztülviteléhez híveket toborzani minden tagnak joga van, készséggel elismerem, de hozzátenni bátorkodom azt, hogy a *legközvetlenebbül* érdekelték részéről ezt legalább is etikai momentumokba ütközőnek tartom, különösen, ha olyan formában jelentkezik, amire alig van más kifejezés, mint az, hogy *akna munka*. Ez ellen tiltakoztam cikkemben, mert nyílt ellenséggel szemben könnyen talál az ember megfelelő fegyvert, de a bujkáló ellen egyedüli fegyver a tiltakozás. *)

Nagyon kár volt tehát hangoztatni, hogy ahhoz senkinek semmi köze, vajjon a közgyűlésen többséget képező tagok véletlenül, vagy valakinek a buzdítására csoportosultak-e. Ennek az állításnak a képzelensége már abból is kítűnik, hogy ez esetben nem volna meg a

*) A „bujkáló“-t, ha van, meg kell *nevezni* és az „aknamunka“ czélzatával *egészen nyíltan* le kell számolni. Én csak a *közgyűlés jogait* védelmeztem. Kulissza-dolgozokról nincs tudomásom s azokhoz semmi közöm. — Szerk.

közgyűlés minden egyes tagjának az a joga sem, hogy a sérelmesnek vélt közgyűlési határozat ellenében hatósági közbelépést provokálhasson, ami alapos kifogás esetén az illető határozat megsemmisítésére is vezethet.

Fejtegetéseimmel veszedelmes hurokat pöngetek? Lehet, de aki a tanítói hitelszövetkezet közgyűlésének tényében a tanítói közvélemény megnyilatkozását látja s az intézmény vezetőségéből kibuktatótákról azt állítja, hogy *valóságos tanítók* előtt kellett helyet csinálniuk, az nem veszi észre, hogy ez a kifejezés alkalmas arra, hogy a fölbomlás csiráit juttassa a tanítói társadalomba. Eddig mindig azt az elvet hangoztattuk, hogy a „magyar tanítói“ cím alatt megfér a magyar oktatásügy *minden munkása* s most ezen intézmények egyik számottevő organuma kítaszítja ebből a közösségből azokat, akik nem *valóságos tanítók*, akiknek munkásságát és erkölcsi súlyát azonban nem egyszer sikerrel hangoztattuk. Gondoljuk meg, hogy van köztük nem egy országos nevű férfiú, aki bármely testületnek büszkesége lehetne; vajjon ezeknek is előbb-utóbb helyet kell engedniök a valóságos tanítók előtt?

Bizony, bizony, ez is veszedelmes útra tévedés; mert könnyen megeshetik az is, hogy az illetők már jó előre maguk tagadnak meg minden közösséget attól a testülettől, amely önzetlen munkásságukat ilyen módon jutalmazná.*)

KNEIF ÖDÖN.

Különleges módszertan.

— Lehmensick előadása után. —

1. A nevelés elmélete: tudomány; a gyakorlati része: művészet. A többi művészetekkel való összehasonlításának nehézsége. A tapasztalat és a társalgás az ember két tanítómestere. A meglévő ismeretek és kedélyhangulatok kiegészítése és értékesítése a tanítás által.

A módszertanhoz tartozik a tapasztalás, a fogalom alkotás és az egységes cél levezetése. Herbart óta a nevelés célja az erkölcsös jellemképzésre vonatkozik. Vajjon a nevelés a tudományok, mesterségek vagy a művészetek körébe sorolható-e? arra egyenes feleletet nem adhatunk. Az elméletre ép oly tudomány, mint a többi tudományi ágak, mert ennök is vannak alapigazságai; de gyakorlati része, mint az orvostudományé, művészet, melynek feladata, hogy az elmélet ne maradjon csak a fejben, hanem gyakorlativá váljjék. Mi a népet magasabb műveltségre akarjuk emelni, azért kell, hogy a nevelés:

1) legyen a kor színvonalán álló, hogy a nép is részt vehessen az emberiség művelődési munkájában és hogy ezen munkásságával befolyhasson az állam kormányzásába;

*) Kinek a pap, kinek a papné. Az én nézetem ezek után is marad az, ami volt.

Szerk.

2) legyen erős, hogy, amikor kikerül az életbe, megállja a helyét;

3) legyen erkölcsös, mert mit ér az erő, ha romra fordítják?

4) legyen kitartó, hogy, ha az iskolát elhagyja is, ebben az irányban haladjon. Ez a nehéz oldala a többi művészet felett. A tanítónak sokkal több befolyása van az életre. A nyers kő és festék által csak felébresztjük az érzelmeket, de a nevelés által rávezetjük a jóra és abban megerősíteni igyekszünk.

A gyermek nevet, hasonló a féső bimbóhoz, érzelmei csak most nyiladoznak és azok könnyen irányíthatók; mert minden iránt egyaránt érdeklődik, képzelete mély benyomást gyakorol a későbbi évekre. Azért legfontosabb a mi feladatunk. Fel kell ismernünk, ami a legdrágább, legszükségesebb az életben és arra kell szoktatnunk, hogy annak később hasznát vehesse. Az első három évben többet tanul a gyermek, mint az egyetemen, azért jól ki kell használnunk.

A nevelés, mint művészet, nem használ közvetítő anyagot, mint a többi művészetek; az ő feladata, hogy a természetet és a gyakorlati életet megismertesse és a célszerű művelésére előkészítse. Azért szükséges, hogy az iskola a kirándulásokkal folytonos kapcsolatban álljon a gyakorlati élettel.

Ennek sikeres megoldása pedig művészi munkát igényel, mert a szemlélet és tapasztalat önmagukban kevés képző erővel bírnak, ha azok nem egy fölkelített erkölcsi érdeklődést elégitenek ki. Az ismeretek és tapasztalatok cél nélküli összehalmozása hasonló a gölöncsér munkájához, amidőn az egyes kialakított agyagrészeket összeragasztja anélkül, hogy az egyik rész a másikat feltételezné, hogy az egész szerves összefüggésben volna. A gyermek lelkét leginkább a virághoz hasonlíthatjuk, amelynek a tanító legyen a kertésze. Amint a kertész a virágot öntözi, világosságra vagy árnyékba helyezi, védi a széltől, fagytól és tudja, hogy melyik növénynek milyen talajra van szüksége, a napfényt, vagy az árnyékot kedveli: úgy a tanító is csak akkor végezhet művészi munkát, ha ki tudja ismerni növendékeit, megválaszthatja a tanítás anyagát és azt a gyermek szívébe át tudja ültetni. Ez a tanítás művészete.

2. *A különleges módszertan tárgya. Feladatának négy főpontja. Megoldása és kibővítése. A szabad eszmecsere, a vitatkozás jelentősége.*

A különleges módszertan tárgya:

1) a cél megkülönböztetésének módja; 2) a tanítás anyagának kiválasztása; 3) az összekapcsolás; 4) az átdolgozás.

I. A tanítás célja az érdeklődés felkeltése. 1) Legyen az érdeklődés erős, hogy a célt biztosítsa. 2) Legyen könnyű, hogy a munkánkat megkönnyítse. 3) Legyen önkéntes, hogy szívesen és teljesen átadja magát a növendék a feladat megoldásához. 4) Legyen fokozódó, hogy mindig többet és tökéletesebbet kívánjon.

II. A tanítás anyagának kijelölésénél fontos, hogy: 1) milyen viszonyban áll a cállal az egyes ismeretkör és maga az egyes tárgy. 2) Hogyan kezeljük a már felvett tárgyat? Egyszer, vagy többször ismételjük-e, hogy előbb az érdekesebbet vagy a hazait vegyük-e?

III. A kapcsolás megoldása is nehéz, hogy miket lehet és kell összekapcsolni.

IV. Az átdolgozás módja is lényeges, hogy ne legyen felületes, gépies. Hogy ne csak órákat adjunk.

Mindezek megvilágítására legalkalmasabbak lesznek a minta-előadások és az azokat követő eszmecserek, amelyen véteményünket szabadon kicserélhetjük és a további fejlődés útját egymás előtt megvilágíthatjuk.

3. *Legyen a tananyag a gyermek egyéniségének egy része. A képzőanyag két főalkatrésze: tárgyi és elvont fogalmak. A kettős cél: ismeret és tudás. Két főcsoportja: az emberi élet és a természeti élet. A tanítás három főfokozata: szemléltetés, fogalomalkotás és az alkalmazás.*

A cél biztosítása főképp a tantervben van letéve. Hogy miként lesz a gyermeknek sajátja, hogy miként kelljen azt feldolgoznia, hogy ne maradjon idegen a gyermek előtt, hogy miként a növény edényeibe a neki megfelelő táplálék felszívódjék, ahhoz a tanító művészetén kívül szükséges, hogy a tanítás anyaga a gyermek egyéniségének egy részét képezze. Az ismeret tárgyai a gyermek szemlélet köréből, életvilágából legyenek véve, az elvont fogalmak, az általános erkölcsi mondatok a gyermek egyéniségéhez mértek legyenek. Ezen feladatunk megoldására legcélszerűbb a művelődési fokozatok követése. P. Az irgalmas szamaritanus a felebarátján könyörül, Szt. Erzsébet a szegényeken, más egy néprétegen, Vilmos császár az egész népen segít.

A tananyag ily módon való elrendezése által lépést tartunk egyrészt a történelemmel, másrészt a gyermek értelmi fejlődésével. A mi feladatunk pedig nem csak az ismeretek gyarapítása, hanem főképp az akarat irányítása, hogy ne csak tudja, amit tanult, hanem tegye is. A tudat ne maradjon holt kincs, hanem élő akaraterő. De nem csak az emberélet alkalmas a jellem képzésére, hanem a természetnek is a lelket kell főképp képeznie. Az iskola szelleme mindenkor hű tükre a nemes és értékes tanítói munkásságnak.

A tárgyi ismeret közlés módja a szemléltetés. Ez ismét lehet elbeszélő, önkifejtő vagy leíró tanalak. Az elvont ismeretközlés módja a fogalom alkotás. Az akaratképzés ezek alkalmazása, a gyakorlati életbe való átvitete. Minden ismeretközlést a szemléltetésnek kell megelőznie, mert másként a levegőbe építünk. Tisztáznunk kell az egyszerű tárgyi fogalmakat, hogy később az összetett és elvontakhoz például és támaszul szolgáljanak. Legyen minden ismeretközlés képző hatású, hogy az alkalmazása gyakorlati értékkel bírjon.

4. *Történelmi csoport. Az elhangzott, vagy elmúlt események közlése. A kirándulás, mint a tanítás alapja. Az elbeszélő tanalak előnye és hátránya. A gyermek tárgyi fogalmköréből a meglévő ismeretek továbbfejlesztése által újabb fogalmak nyerése. Az önkifejtő tanalak lényege és értéke. Előnye és érvényesítése. Nehézsége és veszedelme.*

A történelmi tárgyak tanításánál arra kell ügyelnünk, hogy az egyes események vonzó és világos előadó alakban ismertessenek. El kell hagynunk a fölösleges név és szám halmazokat. Az egyének eleve-
venek legyenek.

Az anyag egy meghatározott tárgyat öleljen fel. Azt mondta egy német történetíró, hogy nagyobb dolog egy parasztgunyhó fölépítése, mint a legmesterkétebb tanítás.

És nagy részben igazat is kell adnunk neki. Ha a tanítás pusztán ismeretközlésre szorítkozik, bárki könnyű szerrrel elvégezheti minden előleges megfontolás nélkül. Gyakorlat által még kiváló ügyességre is szert tehet. De hogy az által a lelket nemesitse és a növendék egyéniségét kialakítsa, ahhoz nem elég az értelmetlen anyagfelhalmozás. A történelmi eseményeket is kapcsolatba hozhatjuk a tárgyi szemléletéssel.

Kirándulás alkalmával felkeressük az események helyét vagy emlékjeleit, az előforduló elvont fogalmakat hasonlat által megvilágíthatjuk. Minden hónapban lehet egy-egy szülőföldi kirándulást tenni és a fő, hogy azok el legyenek könyvelve. A kirándulás hátránya, hogy sok időt vesz igénybe és nem lehet az iskolában az előirt módon megbeszélni. Kevesebb kirándulás kell, fő a megfigyelés és a kombinálás. A mérsékelt kirándulás a tanítóra nézve is érdekessé válik. Az elbeszélés összekötheti a látottakkal a történeteket. Képzleteket kelthet a gyermek fogalom körében és olyan elevenné teheti azokat, mintha látta volna. Pl. ha egy győztes király vonulását akarjuk a gyermek szemei elé állítani, megismertetjük vele annak a helyét és ha már látta a király megérkezését, azt előnyösen felhasználhatjuk. Ezen tanításmód 1) elevenné, 2) lehetségessé teszi az elmúlt események élethű előadását. A hátránya csak az, hogy, ha még oly szépen elbeszéli is a tanító, még sem tudja, hogy a gyermek jól fogta-e fel.

Az önkifejtő tanalak alkalmazásánál felülvizsgálhatja a tanító a gyermek szellemi munkáját. A tanító kérdez, a tanuló felel és csak arra épít, amit a gyermek elárul. Ez által a gyermeket önmunkáságra szoktatjuk, az pedig a legfőbb nyereség, mert a mai időben mindenütt kell az önálló, a gondolkodó fő. Hadd szokják hozzá ehhez a gyermek idejében, had erősödjék az egyénisége. Például ha Józsefről van szó, felhívjuk a gyermekek figyelmét, hogy képzeljenek egy házat és egy kutat. Ekkor még azt sem tudják, hogy miért képzeljék el mindezeket. Ha már megkérdezi az egyik, az nagy nyereség, mert érdeklődést mutat. A történet folyamán József meg akarja tudni, hogy megjavultak-e már a testvérei. Ha valamelyiket bezáratná, meglátná, hogy elhagyják-e a többiek. Miért lehetne bezárni egyiket? Ráfognák, hogy lopott, stb. De nem csak a történelmi események közlésére alkalmas, hanem mindenre, amit a gyermek szeme elé nem állíthatunk.

Idegen országok földrajzi, természetrajzi anyagát, költemények tárgyát ily módon a legsikeresebben tárgyalhatjuk. Óriási előnye, hogy ellenőrző, önálló és élénk. A tanítás alakjainak azonban váltakozniok kell. Ez a legnehezebb tanítási mód, úgy a tanítóra, mint a gyermekre nézve, de a tanulónak hozzá kell szoknia, a tanítónak meg a legnehezebb munka se legyen nehéz a növendékeiért.

5. *A tanítás főbb alakjai gondolattárgyi tananyag. Szemléleti tananyag. Az érdeklődés felkeltésének sajátysága és nehézsége. A gyűmölesöző tudás bizonyítéka. A leírás. Természetrajz, természettan.*

Pestalozzi szerint a szemléltetés mindennek alapja. A szemléltetés alapján kell minden lehető új fogalmat közölnünk, azt a gondolkodás által érdekessé és világossá tennünk és végül begyakorolnunk. Az elvont fogalmakat a meglévőkből nyerjük. 1. Irásjelek segítségével, az olvasás által. 2. Élőszóval, elbeszélés útján. 3. Önkifejtés által. Az az alkalomtól függ, hogy melyiket mikor használjuk.

A legtöbb fogalmat, ami a beszédértelem gyakorlatban előfordul, már ismeri a gyermek, mint pl. az állattenyésztést, az esőt, ezeket biológiai alapon szemléltetve kell előadnunk.

A szemléltetés nem csak a pusztá fogalom ismertetésére szükséges, hanem az iskolában a szépérzékét is fejleszti. Például a „rózsa“ szóképe soha sem képes azokat a lelki megfigyeléseket és észrevételeket kelteni, mint egy illatos, üde rózsaszál. A régi tanalak beírta azzal, hogy felsoroltatta: ennek van gyökere, szára és levele. De a mai már megkivánja, hogy mindennek értelmes okát is tudjuk adni. Például bizonyos növénynek a levele arra való, hogy a vizet levelezesse. A virágja azért kicsiny, hogy anyagot takarítson.

A biológia arra való, hogy mindennek az okát és célját keresse, de ennek sem szabad messze mennie.

Voltak, akik mindent a biológiával akartak kapcsolatba hozni, pl. a macska szerencséje, hogy arrafelé van az egéryukja, amerre a szemei vannak.

A férfinak azért kemény a keze s a nő puha, mert a férfi nem használhatná a puha kezeket. Rá kell mutatnunk gyakran arra is, hogy mindennek nem tudhatjuk az okát.

MOLNÁR GYULA.

(Folyt. köv.)

A Nőnevelési Szakosztály ülése.

Szakosztályunk október hó 22-én tartotta első ülését.

Nagy László a Szakosztály elnöke, üdvözlővén a jelenlévőket, szép beszéddel nyitotta meg az ülést. Jövő munkálkodásunk alapjául a gyakorlatiasság, az életrevalóság elvét jelölte ki. Felhívta a tagok figyelmét a nagyobb érdeklődésre s egyben sikert kíván jövő munkálkodásukhoz.

Ezután *Simon Lajos* mutatta be a Szakosztály ezidei program-sorozatát, mely egész terjedelmében így hangzik:

Mélyen tisztelt Szakosztály!

Mindnyájunk előtt ismeretes az a tartalmas program, melyet szakosztályunk megvalósítani óhajt. Nemes e szándék, mely minket cselekvéseinkben irányít; de csekély az erőnk, buzgalmunk a kivételben. Pedig annak az óhajtásnak, vágynak a tudata él lelkünkben: vajha nagy, hatalmas, eredményekben számottevő munkásságot fejlessünk ki. Nincs közöttünk itt egy lény sem, ki kétségbe vonná Szakosztályunk jogosultságát, mégis csak kevesen áldozunk azon az oltáron, mely a női nevelés eszméinek, Géniuszának gyújt tüzet. Fe-

lezni kell ezt a tényt, mint az elszomorítót s mint olyant, mely állapotnak, ha valamikor, úgy a jelenben okvetlen meg kell változnia.

A XIX. század függőnye legördült. Azt a legördülést nem szabad olyatén vennünk, mintha talán vele lezáródtak volna az elmúlt század nőnevelő uttörőinek, apostolainak eszméi, tevékenységei, lelkeiknek eredményei. Nem. Az a század csak melegágya volt az eszméknek. E század nevelőinek feladata ápolás, fejlesztés útján erőt, életet adni azon eszméknek. E század kötelessége az ígét testté varázsolni. És úgy tetszik nekem, mintha kezdenénk is megérteni ezen feladatot. Ime a XX. század első éveiben megalakul ez a Szakosztály, kezébe veszi a fáklyát s utat mutat a tapogatódzásnak. Zászlajára ez a három szó van írva: eszme, gyakorlat, élet. S mi ezt a hármas jelszavú zászlót fennen lobogtatjuk, mert sejtve kérjük: *vajjon nem a nőnevelés-e az az alap, melyen regenerálhatni lehetne a jövő magyarságot?*

A Szakosztály, midőn ezidei programját megállapította, főleg a gyakorlati élet hajait, követelményeit kereste, kutatta és állapította meg. Ebben az irányban fogjuk tehát működésünket munkálkodásunkat folytatni.

Befejezésre vár egy igen fontos kérdés, mely már tavaly tárgyalatott: *A gyermekek együttes tanítása, nevelése.* Mult évi határozatunk szerint kérdőíveket küldünk szét az országba egy-egy nevesebb kartársunkhoz, a tanfelügyelőség útján. A beérkezett anyagot a Szakosztály feldolgozza és egyik gyűlésen bemutatja.

Igen hasznosnak találja Szakosztályunk a *háztartási iskolák* tantervével, szervezetével való foglalkozást. Ez időszerű is, amennyiben idáig csak ideiglenes tantervek van s így mi is hozzájárulhatunk tapasztalatainkkal a végleges tanterv megállapításához. Erre nézve nem tartja a Szakosztály elegendőnek a pusztá megvitatást, hanem nyilvános *értekezletet* is tervez a szülők bevonásával. Az így összegyűlt anyag feldolgozása bizonyára közelebb hozza ezen iskolákat az élethez.

Nagyon szükséges foglalkoznunk a *nevelőnők képzésével, képesítésével* s azoknak elhelyezésével. Országunk vezető családjaiban máig is idegen szellemben nevedett és tanult nevelőnők, társalkodónők foglalnak helyet. Ezek okozói nagy részben annak, hogy nemzeti nevelésünk épen azon osztályok családjaiban nem kielégítő, melyek a nemzet életében szerepet visznek. Gondoskodnunk kell tehát olyan magyar-nemzeti nevelésű nevelőnők képzéséről, kik az idegen áramlatot kiszorítsák. Szakosztályunk az idevágó eszmék megvitatása által szintén előbbre akarja vinni ezt a kérdést is.

Ezzel kapcsolatban foglalkozni akarunk ezzel a témával is: *Honnan vegye a tanítónőképző tanítványait?* Amikor a tanítónőképzőknek az ország oly sok részét kell tanítónőkkel ellátni, nem éretelen ezen dologgal foglalkozni. Jó tudni, hogy a társadalom mely osztálya küldi a legjobb tanítójelölteket? Milyen százalékban szükséges, hogy az egyes társadalmi osztályok leánya képviselve legyenek a képzőkben? Mely társadalmi osztály gyermekanyagából válik jó tanítónő? Ezek a kérdések mind olyan érdekesek, mint amilyen fontosak és aktuálisak.

A szakosztály azonban a tanítónők szolgálati viszonyaival, helyzetével is akar foglalkozni, azért vette föl az ideai programjába a következő tételt: *A tanítónők egyenlő jogúsítása a férfi tanítókkal.* Darázsfészek ez. Mert ahol jogokról van szó, akkor még a tanítók sem adnak föl semmit. Mi azonban mégis meg akarjuk vitatni az idevágó eszméket is. A nőtanítók is egyenlő elbírálás alá essenek a férfiakkal, ha emberi jogokról beszélünk. Ők is képviselhessék az iskolát, a tan-testületet; lehessenek igazgatók, iskolaszéki tagok; nyugdíj és fizetés-teljesítésében egyenlő munka után ők sem csonkítottassanak meg stb.

Ezek azok a tételek, melyek feldolgozásra várnak. Azt hisszük, munkára felhívó szövegünket meghallgatja a szék. főv. tanítónői kara s a feladatok megoldásában segítségünkre lesznek.

Óhajtánánk, hogy hívéstünkben meg ne csalódjunk; hogy itt láthatnók a főváros tanítónőinek csak felét is; 600-on felül van most már a fővárosban a tanítónők száma s ennek a számnak még csak felét sem vallhatjuk magunkénak. Pedig csak akkor mondhatnánk el: Mi értük s ők mindnyájukért.

A szakosztály elfogadta egész terjedelmében az előadott programot. A program egyes tételeinek kivételénél vita volt, melyben a jelenlevők élénk részt vettek. Legsürgősebb tennivalójául az együttes tanításra vonatkozó kérdőívek szétküldését tartja a szakosztály, melynek végrehajtására az elnökséget kéri föl.

Megállapította a jövő gyűlés tárgyát. E szerint *Aul Sándorné* fog értekezni *a háztartási iskolák oktató anyagáról.* Hozzászólásul a szülőket is fölkerik s így a gyűlés az anyák bevonásával történik.

S.

A tanonkiállításból.

— Válasz Szikszay Károly urnak. —

Akkor, amikor még vidéki lapnál segédszerkeszteszt voltam, s akkor, amikor időm is engedte, szívesen irtam tan, kivált ipariügyet érintő dolgokról, de soha személyes térre a dolgot nem tereltem, mert őszintén szólva: én sokkal jobb és fidelisebb collega voltam mindenha, mint sok viszketegségtől ösztönzött író.

Az, aki reggeltől-estig hivatalban van elfoglalva, azonfelül este reáليات, vasárnap rajtot tanít, szabad idejében pedig, — természetesen csak éjjel, még jegyzői és egyéb tisztséget is teljesít — annak se ideje, se kedve a cizikezésre és polemiára nincs; de ha kell — hát lsten neki!

Nem mintha nem tisztelném ismeretlen *Esikszay* collegámat — de megvallom a napi fáradoalmak okozta kimerültség miatt nem válaszolnék a *Népnevelők Lapja* f. é. október hó 18-án 42. sz. a. megjelent „Tanonkiállítás“ című felszólalásában foglaltakra, ha a szeg a zsákból ki nem bujt volna és ha azt nem látnám, hogy kedves collega ur egy olyannak házában igyekszik a tüzet oltani, akinek a háza voltaképpen nem is ég; mondom: nem reflektálnék keserű soraira, ha fölajdulásában egy olyan közbeesülésben részesülő egyén-

nel, mint Kiss Ildebert igazgató úr, — nem állitana szembe, akit személyesen ugyan nem, de munkájának híre után önzetlen törekvésében sokkal jobban van szerencsém ismerhetni és tisztelhetni — mint talán inkrimináló úr.

Mielőtt t. Szikszay collegám cikkének egyes kitételeire reflektálnék s az abban foglaltakat bonckés alá venném, engedje meg Szerkesztő ur kijelentenem, hogy cikkezőnek főcélja engem Kiss igazgató urral, továbbá egy igen nagyrabecsült szakfelügyelővel, akinek éppen a szakrajztanítás terén előttem is hervadhatlan érdemei vannak és a zsűrivel összeveszíteni; mondhatom ez nem fog sikerülni és nem fog érvényesülni azon latin mondás, hogy: „*inter duos litigantes — tertius gaudet.*“

Hogy engem a kiállítás — mert az elmúlt tanévben még csak kezdetleges stádiumában lévén, a tanács átirata értelmében a székesfőváros ex offo nem kívánt a kiállításon résztvenni — mennyire nem érdekelhetett — napnál világosabban kitünik abból is, hogy én a kiállítást — kivéve mikor iskolánk tömegesen tett látogatást — meg is tekinthettem, mert időm sem engedte — akkor pedig, amidőn iskolánk s több iskola kirándult, a nagy túlszűfoeltság miatt alig láthattam valamit, annál kevésbé mondhattam én kritikát Kiss igazgató úr ott kiállított munkájáról. Én igen t. igazgató úr művéről csak annyit hallottam — mondom: csak hallottam, hogy áll: előkészítésképpen mértani rajzból, melyet az általam és mindenki által is nagyrabecsült szakfelügyelő készített, — továbbá az ugynevezett Biró Gábor stb.-féle zsinórozási szabadkézi rajzból és a ruházat egyes részleteit képező zsebfedő, gallér stb. rajzokból. Ha tehát én nevezett szerző munkáját nem ismerem, nem állhat fenn bánatos szívvvel feljajduló panaszos azon állítása, hogy én Kömlödi munkáját, illetőleg érdemeit igazgató úr lerántásával akartam diadalra juttatni. Én Kömlödi munkáját, igaz, ismerem — de még sem a magam iniciatívájából — hanem mások, illetékes szakemberek inspirációjából — méltattam.

Határozottan rossz akarat nyilvánul Szikszay ur nekem imputált azon állításában, hogy én Kiss igazgató úr művét férc-munkának neveztem volna; feltéve, de meg nem engedve — hogy én csak ugyan „férc“-nek neveztem, akkor sem lett volna szabad ezt *indignálódással* venni, mert hisz szabó munka férc, fércelés nélkül nem is képzelhető.

Ami pedig a férc másik — t. i. Szikszay úr által értelmezett fogalmát illeti, meg kell jegyezni, hogy én a férc alatt — Kiss igazgató úr művét előzőleg használatos volt, a külföldről importált és az itteni kontárok által colportált — minden egyveleg-féle fércet értettem.

Sőt kijelenthetem, hogy amit én Kiss igazgató úr személyéről és munkálkodásáról hallottam, az reám — mint az iparoktatás ügyével hosszabb idő óta foglalkozó egyénre — mindig a legjobb hatást gyakorolta: erős a meggyőződés, hogy Kiss Ildebert igazgató úr tevékeny, önzetlen törekvő fiatal tanerő, kit igazán megérdemelt munkássága emelt az igazgatói polcra.

Azt hiszem, t. kartársaimat Szikszay úr állításainak ellenkezőjé-

ről eléggé meggyőződtem, de reménylem, hogy férfiasan megadtam a *satis facti*ót a gyanúsításokkal szemben akkor, amikor fenti soraimben *Kiss* igazgató úrról elismerőleg nyilatkoztam és *sympathiámról* ez uton is meggyőződtem, — jóllehet ő erre nincsen rászorulva, de én megírtam azt, ahogy fölöle egyáltalán gondolkozom és ahogy iránta érzek. „*Quod dixi, dixi, quod scripti,* — *scripti.*“

Azt azonban sehogy sem foghatom fel, hogy én *Szikszay* urat hogyan provokálhattam, hogy szomoríthattam el cikkemmel.

Teljesen osztozom *Szikszay* úr azon véleményében és *Kiss* igazgató úr iránt táplált rokonszenvében, — továbbá csak helyeselni tudnám eljárását, ha collegája mellé áll akkor, amidőn valaki méltatlanul pálcát merne törni fölötte, de akkor, amikor erről még szó sem volt — méltatlan felháboroás szülte cikke megírásával, különösen az én rovásomra és kisebbitésemmel mellette demonstrálni, az egyszer céltévesztett dolog volt.

Mivel azonban *Szikszay* úr kedves igazgató ur nevében *aprehendál* — bátor vagyok tisztelettel — de minden malicia nélkül megjegyezni, hogy — habár *Kiss* igazgató úr említett művével iparoktatásunknak lendületet adott és ügyünket evvel is jóval előbbre tolta — és e tekintetben hervadhatlan érdemeket is szerzett — mindenben még sem értünk egyet, — mert munkája még nem öleli fel *strichte* a szősoros értelemben vett és az annyiszor hangoztatott szabászati rajzoktatás anyagát — jóllehet jelen munkája a későbbinek alapját képezi — mit kész örömmel várunk; de azt az egyet senki el nem vitathatja, hogy *Kömlödi* munkájának egy része ne *contemplálná* kizárólag a szabászati szabrajzoktatás anyagát; — e téren tehát ő tényleg *uttörő*. Most már, ha én az igazgató úr érdemeit elismerem, miért nem akarja elismerni *Szikszay* úr, éppen *Szikszay* úr — és nem az igazgató úr — *Kömlödi* urnak a szabászok által is elismert érdemeit?

Hogy *Kömlödi* úr munkája helyes, céltudatos, szakszerű, rendszeres, módszertani elveken alapuló — ezt nem csak az én szerény véleményem mondhatja, hanem erről erre kompetensebbek is így nyilatkoztak, — de elvégre is „*errare humanum est*“ — gyarló emberek vagyunk, — lehet, hogy van *korrigálni* való, de elvégre is miért nem akad emberfia, aki megcáfolná állításunkat, reámutatna a hibákra? Ha valaki, úgy én bizonyára kész örömmel venném a szives *utbagazítást*.

Ha *Szikszay* ur az én cikkemről mondott volna objektív kritikát, azt is köszönettel vettem volna, mert szivesen tanulok s követem mindig azt az elvet: „*audiatur et altera pars.*“

De hogy valaki belekeverje cikkébe *Kiss* ig. urat, helytelen dolog volt annyival inkább is, mert hisz a munkának hivatalból-hivatalba való ide-oda tolása alatt nem érhettem semmi körülmények között *Kiss* ig. ur mintalapgyűjteményét, hanem tisztán kizárólag *Kömlödi* munkáját értettem és érthettem is csak, mert azt bizony évek hosszu során ide-oda — hogy hivatalos nyelven mondjam — „*sciebulleták.*“ Én hiszem, ha *Kiss* ig. ur munkáját ide-oda tólták volna, (*Szikszay* ur szerint), akkor azt már *approbálták* volna is, melynek megtörténtéről tudomásom nincs.

Ezen sokszoros tévedésen felül Szikszay ur még a zsűrivel is szembe állít akkor, amidőn egyik kitétele oda concludál, mintha én a zsűrit szakavatalan, igazságtalan bírálónak declaráltam volna és quasi irigylem, hogy Kiss ig. ur kitüntetést nyert. Kiss ur neve a kiállítók hivatalos listájában benne sincs, tehát tudomással sem birhatam arról, hogy kiállított, annál kevésbbé, hogy kitüntetésben részesült volna; különben — talán nem késő, Szikszay urtól vett értesülés alapján — *fogadja gratulációmát kedves igazgató ur!*

Hogy Kömlödi szakmunkájának elbírálására szakemberek még eddig nem vállalkozhattak — kitűnik abból is, hogy a sok *schiebulás* után végre valahára csak mondták volna, hogy aut-aut, jó-e, avagy rossz.

Sőt, hogy a zsűri bírálata milyen igazságos volt, semmi jobban nem documentálja, mint az a körülmény, hogy még a magam, illetőleg tanítványaim által kiállított rajzokat sem tüntették ki — természetes — én erre nem is számíthattam, mert üres helyem lévén — a lakatosok mult tanévi rajzaiba belekevertem holmi korábbi szabadkézi fejrjzot, távlatanit stb. Ebbe szépecskén belenyugodtam; hallomás szerint: Serényi collegámat tüntették ki — de azért elene inkriminált cikket nem írtam. Ha tehát én a magam kitüntetésével sem törődtem, miért bibelődtem volna másokéval? Nem aspirálhattam semmire, nem irigyelhettem az érdemet senkitől, mert amit erről a dologról tudok, azt jelenleg a dolorosus hangon írt cikkből merítettem.

Ami a szebbnél-szebb, mutatós rajzokra vonatkozó megjegyzésemet illeti, ki kell jelentenem, hogy ez sem vonatkozhatott Kiss ig. ur rajzaira, mert hisz jól tudom, *hogy éppen a szabó-tanoncoknál nem lehet mutatós rajzokkai brüllirozni*, hanem producálni lehet inkább ilyenekkel festőknél, cukrászok, kárpitosok, diszitők, asztalosoknál stb. Az is igaz, hogy szépnek-szép, de én a rajzolásnál a fősűjt kizárólag nem a tetszetőségre fektettem, hanem arra, hogy értse és tudja a tanuló, amit rajzolnia kell; ezt követem a lakatos-tanoncoknál; hogy már most e téren mennyi eredményt értem és érek el, mondjanak bírálatot fölöttem erre hivatott egyének: szakfelügyelőnk, igazgatóm és a velem együtt működő collegák.

Hogy rajz-ismereteim dolgában mennyire állok, azt már rég elbírálták a technológián felettes hatóságaim; *csak laikus mondhatja, hogy laikus vagyok e téren.*

Igaz, hogy Kömlödi ur arasznyi betűkkel írta oda a nevét, de ez — tudomásom szerint — csak annak a feltüntetése végett történt, hogy *ez a munka, illetőleg rajz nem az iskola*, hanem K. M. ur réről állíttatott ki, mert, amint említém: *a tanácsi átirat értelmében a város és ennek iskolái nem kívántak ex offo a kiállításon résztvenni*; ennélfogva, mivel a gyerekeknek nevet is kell adni, Kömlödi ur nem tehetta oda *neve helyett az iskola megnevezését, lévén ő csak osztálytanító, nem pedig ipariiskolai igazgató.*

Az is baj, hogy Kömlödi rajzairól magyarázatot is tartott, ez — szerintem — nem hiba, mert legalább tanujelét adá annak, hogy munkája nem sablonszerű, hanem azt, amit rajzoltat, érti és meg is tudja értetni. Kömlödi urat *Budirszky* collega kérte fel, hogy egy va-

lakinek — majd megmondja Kömlödi ur, kinek — magyarázná el az egész dolgot; ő tehát csak a kérelemnek tett eleget. Ha valaki engem felkér, én is szívesen elmagyarázom azt, amit közszemlére kiteszek.

Azt az állításomat, hogy x. y. (de nem engem értve, mert én az öltözetben sem sokat adok a *flanzra*) nálunk rendel ruhát, itt is mérik meg, de máshol, külföldön szabják ki — most is fentartom, mert erre sok példát és nevet tudnék felhozni; sok, hirneves iparosaink közül kevés egyszersmind a *jó szabász — annál kevésbé lehet a tanonc az.*

Hogy Kiss igazgató ur tanítványai a zsebfedő stb. rajzait — cikkező által említett módon helyesen, öntudatosan, fokozatos tanmenetben stb. . . stb. . . készítik, — mind-mind elhiszem; mivel azonban az első cyklus: a mértani rajz, ugy az általános, mint szakrajzolásnak alapvetője, a második cyklus: a zsinorozás, szabadkézi rajz — a harmadik cyklus pedig, a zsebfedő, gallér stb. készítése — mint a ruházatnak csak egyes kisebb részletei — magát a tulajdonképpeni szabászatot még nem involválják — tisztelettel ismételten meg kell jegyezmem, hogy szó szoros értelemben *vett szabászati szakrajzoktatásunk jelenleg még nincs.*

Végül ünnepélyesen ki kell jelentenem, hogy sem Kömlödi ur munkáját méltató cikkemben, sem jelen tiszteletteljes viszonyválaszomban senkit kisebbíteni, senkit sérteni, avagy pláne lerántani — érdekeit kétségbe vonni nem szándékoztam — ennek *még gondolata is távol állt* tőlem, — ennélfogva a Szikszay ur cikkében elhangzott panaszos feljajdulásokat és vádaskodásokat minden alapot nélkülözőknek jelentem ki.*)

MEGYESSY JENŐ.

Tanulmányuti jegyzetek.

Közli: Osáky Elek.

Felteszem magamnak a kérdést: vajjon kinek lesz haszna tanulmányuti feljegyzéseimből, ha azokat közzé adom? Mégis úgy érzem, adósa vagyok hatóságomnak, első sorban *dr. Börzsy István* tanácsos urnak, ki nemcsak buzdított engem is, másokat is külföldi tanulmányut megtételére, hanem többeket anyagi támogatásban is részesített.

Első sorban tehát tanügyi tanácsos urunk iránt érzett hálából adom közre tapasztalataimat.

De adósa vagyok a közügynek is; hiszen azért mentem ki előttem ismeretlen földre, hogy tanulva, tapasztalva a közügynek tegek szolgálatot.

Szolgáljon egyébként buzdításul tanitótársaimnak is kiküldetésünk; éledjen fel másokban is alkalomadtán a vállalkozási kedv, hogy önmagunk művelődvén, tapasztalataink alapján még jobban végezhessük iskoláinkban a tanítást.

Másrészt, ha külföldön megfordulunk, a külföldi tanitóság meg-

*) Sok más megbeszélni való miatt ebben a tárgyban további tárgyalásra helyet nem szoríthatunk. A célt, amiért a tanonc-kiállítással foglalkozni szükségnek láttam, legközelebb ismertetni fogom.

Szerk.

ismeri a magyar tanítókat és tanügyi viszonyokat. Mert a külföldön, — úgy van biz' az — kevésbé ismernek bennünket, még kevésbé ismerik a mi magyar viszonyainkat.

Jegyzeteim alapján általánosítva adom elő tapasztalataimat. Mert úgy áll a dolog, hogy az osztrák tanításügy és tanításügyi szervezetnek Bécs a mintája, a németé Berlin s csak itt-ott van némi különlegesség, eltérés.

Utirányunk Bécs, Brünn, Prága, Drezda, Berlin, Lipcse, Jena, Nürnberg, München és Salzburg vala.

Meglátogatva e nagy városok népisholáit, azt tapasztaltam: elemi iskoláink felszerelése, tankönyveink czélszerűsége, a rajztanítás menete és anyaga és sok egyéb intézményekben, semmivel sem állunk hátrább a külföldi elemi iskoláknál.

Jól esett látnom az utamban, hogy mindenünk van, amit a természet adott más idegen földnek, mindenünk amit az emberi szorgalom alkothat. Különbség a mi kedves országunk és a külföld között: a népműveltség, mely — be kell vallanunk — az idegen népeknél magasabb fokon áll. (? — Szerk.)

De hiszen ezt nem én konstátálom! Bárcsak sok magyar tanító láthatná e különbséget, akkor bennünk még inkább felébredne az akarát: nevelni a magyar népet, hogy szokásaiban, erkölcsiiben, műveltségében, józanság és takarékoságban oda emelkedjék, a hol a külföldi nép áll. (!)

Utitársammal együtt első sorban mindenütt az elemi iskolákat vettük vizsgálat alá. Itt is azt tapasztaltam, az osztrák, a cseh és a német iskolák szertárai, fizikai és természetrajzi gyűjteményei szépek ugyan, de nem gazdagabbak a budapesti elemi iskoláknál. Ellenben a tornatermek, felszerelés dolgában, különbek a mieinknél.

A külföldi népiskolák építésénél is ugyanazon elvek az irányadók, mint nálunk, t. i. hogy egy épületben minél több osztály férjen el. Nem ritkák a három emeletes népiskolák 25—37 osztálylyal. Ahol azonban tulsok az osztály, ott az épület pavillonszerű, térs udvarokkal.

A legtöbb népiskolának nemcsak rövid szünetek alatt való tartózkodásra szánt, hanem elkülönített játszóhelyök: udvaruk van.

A testi erő fejlesztésére, az egészség megóvására külföldön több gondot fordítanak, mint nálunk. Nemcsak szóval oktatják a tanulóifjúságot, hanem feliratokon is figyelmeztetik a külső tisztaságra, az erkölcsös életre. (Prágában pl. az iskola falába illesztett kőtáblákon remek erkölcsi mondatok vannak vésve.)

Külsőségekben is iparkodnak kedvesebbé tenni a gyermekeknek az iskolát. Így pl. Drezdában minden osztályban van néhány cserépvirág, Berlinben pedig egyik osztály ajtaján koszorut láttam, ezzel a felirattal: „Herzliche willkommen.“

Az osztályok mindenütt barátságosak, nem rideg tantermek. Nemcsak egészségi, hanem szépízlés szempontjából is a tantermek ablak magasságig festett deszkaburkolattal vannak ellátva.

Jelentéktelennek látszó, de mégis helyes dolog, hogy az osztá-

lyokban a mennyezetten vonalak mutatják a világ négy főtáját, a fal hosszán pedig számok a tanterem méretét.

Falióra minden osztályban van. A gyermek-könyvtár sok helyen igen gazdag. Kezelését az igazgató végzi, ki az irattárt is gondozza. Mindenütt és mindenben pedáns kezelést tapasztaltam, a tanítók is minden szabályt, rendeletet tőle kapnak kézhez.

Naplót, egyebet a tanítók gondosan tartoznak kezelni, ennek ellenőrzése az igazgatók tiszte. Az igazgatónak hatásköre tágabb, tekintélye nagy, az iskolának nemcsak első tanítója, hanem a szó teljes értelmében irányítója, vezetője. És inkább az iskolai felszereléseket vettem jegyzékembe, erről számolok tehát be az alábbiakban.

Czike Imre kartársamat inkább a tanítás mिकintje érdekelte, ő bizonyára szintén be fogja mutatni tapasztalatait.

(Folyt. köv.)

Deák-ünnepély.

A *Mária Dorottya-egyesület* is igen szép ünnepélyt rendezett az Erzsébet nőiskola dísztermében, melyen ott volt Molnár Viktor h. államtitkár, a mindig kedves, örök ifju Mayer egy. tanár, dr. Titz Antal akad. tanár, néhány paedagogus, a természet pedig bájos hölgyek sokasága töltötte meg. Elnöknő örömmel nyitja meg e Deák-ünnep-séget, mert Deák 100 éves születése megünnepelésének eszméje ez egyesületben fogantatott sez adta meg nekünk azon előjogot is, hogy mi ünnepeljünk először.

Berta Ilona mondott ezután szokott ékesszólással Deák Ferencről szép emlékbeszédet. Deák Ferenc nem volt költő, ki a kedélyeket felkorbácsolja, nem volt jövőbe látó jós poéta. Ki ő? a haza bölcse. Vajon ki nevezte őt így előssör? Hát Széchenyit ki nevezte először a legnagyobb magyarnak?

Igy csak egy őserő: a nemzet lelke nevezhette őket.

A bölcs fáradhatlan erélye mindenkinek az erejét fel tudta használni. Ha munkája közben siker vagy balsiker érte, mindig a hazát tekintette. Életének célja: Vörösmarty jóslatát megvalósítani. Ezért volt vezére minden időknek, minden pártnak, *eszme* és *igazság* voltak vezetői. Vezér lett, de csodás alázattal járt elől, mert a vezetést kötelességnek tartotta.

A szabadságharc alatt bátran forgatta a kardot.(?) De ez szerencsétlenül végződött, bús felleg borult a nemzetre ezután. A hazaszeregettől lángoló férfiu lelke látja a nagy harcot, melyet a nemzet viv az uralkodóval.

A jogfolytonosság elvét feladták s ezt megsinlette mindkettő. Meglett férfi korában, a kehidai vezeklés után ismét fellép s a király felé szolt: lépjen az igazság erejével a nemzet szívéhez. Rámutatott, hogy a nemzet és király jogait ugyanazon törvények védik. A felirati javaslatban pedig kéri lehetetlen logikáival, egyszerű bölcsességgel

mutatja a jogfolytonosság szükségességét. A nemzet és király között kötött szerződést felmondani nincs joga az egyik félnek sem.

1867. június 8-án megtörtént a koronázás, melyen Deák nem vett részt, miután hivatását hűségesen betöltötte, visszavonult, mint az ókor hősei. Meg akarták jutalmazni, de ő csak azt kívánta, hogy halála után azt mondja a király: becsületes ember volt.

1876-ban nyugodtan hajthatta le fejét, mert amiért küzdött, elérte. Ravatala körül sirt a nemzet, király, nemesen érző fejedelemasszonyunk. Ott volt koporsója fölött a nemzet Geniusza, mely kísérte: a bölcsőtől, a sirig.

U. J.

VEGYESEK.

— **A rajztanítás fejlesztése** ügyében *Budinszky* Károly kartársunk évek óta tanulmányoz — gyakorlatilag a saját osztályaiban — egy új módszert, amelynek az alap gondolata az, hogy a természet nagy, általános vonásaiból indul ki s fokról-fokra bontogatja ki a részleteket, mint a természet egyéni produktumait. Kiindulásul rajzolat — természetes színekben — eget, földet, vizet, felhőt s ezeknek a változatait, mint pl. hegyet, hegységet, sikot, tavat, folyót, ezek összetételéből tájakat. Az ezekben elért meglepő eredmény után vezetirő tanítványait a természet végtelen változatosságu tárgyainak rajzolására, mindent természet után, eredeti színezésben. Az érdekes és sikeres módszernek egy évi eredményét (IV. és V. osztályból) október 18-án délután mutatta be az Erdélyi-utcai iskolánál megjelent kartársaknak. Ki voltak állítva a tanítványok összes munkái s *Budinszky* előadás formájában is megismertette módszerét, amelyhez a megjelentek melegen gratuláltak.

— **Az anyagi rendezkedés.** A főváros tisztviselőinek anyagi rendezkedése ügyében eljutottunk a 12. óráig. Október 20-án járt le a határidő a rendezendő „ügyek“ részletes bejelentésére. Az érdekeltek most már váltakozó érzelmek között várják a döntő intézkedéseket. Vannak, akik tamáskodnak, nem merik remélni, hogy csakugyan fel fog virradni a rendezett anyagi viszonyoknak vagy régen, vagy soha sem látott, verőfényes napja. Mások meg bizonyosra veszik, hogy már közel vannak hozzá. Biznak feltétlenül! az ügy élen álló, tiszteletre méltó hatásági egyénekbén, akik bizonytalan kimeneteli ügyet nem is vettek volna a kezökbe. Ismét mások most meg azt fontolgatják, hogy nem lett volna-e jó más irányban fogni meg a dolgot, pl. úgy, hogy a tanítók önállóan maguk intézték volna a dolgukat saját külön szervezkedés útján. Ez a rész neveket is emleget a kartársak között, akik a rendezkedést nyélbe ütötték volna. Legerősebb a bizakodás *Fehér* József kartársunkban, akit financ-kapacitásnak tartanak s akiről azt hiszik, hogy az egész rendezkedést már rég lebonyolította volna.

— **Értesítés.** I. Az Otthon gazdasági bizottságának elnöksége értesíti a t. tagtársakat, hogy az évenként szokásos tánciskola az

Otthon nagytermében november 4-én, délután 5 órakor ismét kezdetét veszi. Az órák minden szerdán 5-től 7-ig és vasárnap 3-tól 5-ig lesznek, három hónapon keresztül. Tanításdíj: az Otthon tagjainak hozzátartozói részére 10 korona, nem tagoknak (tag által ajánlva) 16 korona az egész három hónapra. — II. Az Otthon tagjai részére vívógyakorlatokat rendeznek a Bezerédi-utczai iskola tornatermében. Ugy kezdők, mint haladók jelentkezhetnek az irodában november 8-ig. Eszközök használata 5—6 koronában lesz megállapítva. A vivás idejét a résztvevők közösen határozzák meg.

— **Halálozás.** Györy Endréné szül. Hajdu Cecília főv. tanítónő okt. 25-én, este 7 órakor, hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után, élete 35-ik legboldogabb házassága 4-ik évében, az urban csendesen elhunyt. Okt 27-én, d. u. 3 órakor kísérték az örök nyugalom kertjébe. Férjén kívül nagyszámu rokonság gyászolja a korán elköltözöttet.

— **Jeltelen sírhalom.** IX. kimutatás néhai Szabó Károly, tanácsnok síremlékére e hét folyamán befolyt adományokról.

90. II. felső kereskedelmi népiskola tanári testületétől	21.—
91. I. Hidegkúti iskola	5.—
92. IX. Mester-utcai polg. leányiskola	10.—

Összesen: kor. 36.—

A 35. 37. 38. 39. 40. 41. 42. és 43. számokban kimutatva kor. 1269.06

Összeg: **kor. 1305.06**

Budapest, 1903. október 29.

Hajnal Adolf.

— **Helyreigazítás.** A 43. számban »Jeltelen sírhalom« cím alatt közzétett kimutatásba *sajtóhiba* csuszott be, amit a következőkben igazítunk helyre: A 84—89 számú adományok összege: kor. 124. — A 35—42. számokban ki volt mutatva kor. 1145'06. Folyó évi október hó 28-ikáig tehát befolyt összesen: korona 1269'06. Budapesten 1903. október 25-ikén.

Hajnal Adolf.

— **Az Országos Közegészségi Egyesület** napirendre kitűzött előadásai: 1903. november 4. *Juba Adolf dr.*: A kereskedelmi iskolák tanterve. — 1903. november 18. *Bexheft Ármin dr.*: Az iskolai könyvekről egészségügyi tekintetben. — 1903. november 25. *Szegedy-Maszák Elemér dr.*: Közlekedési eszközeink egészségügye. — 1903. december 2. *Palóci Antal*: Építési egészségügy a drezdai városrendezési kiállításon. — 1903. december 9. *Juba Adolf dr.*: Az iskolai egészségügy a drezdai városrendezési kiállításon. — 1903. december 16. *Szabó Sándor dr.* tiszti orvos: Egységügyi közigazgatás a drezdai városrendezési kiállításon. — 1904. januárius havában *Kaiser Károly dr.*: A nedves lakásról.

Tartalom.

A takarékos és hitelszövetkezet ügye. — Különleges módszertan. — A Nőnevelési Szakosztály ülése. — A tanonckiallításból. — Tanulmányuti jegyzetek. — Deák-ünnevény. — Vegyesek.

Laptulajdonos: A Magyar Tanítók Otthona.